

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ВОЛОДИМИРА ГОШОВСЬКОГО ЯК ВЧЕНОГО

Шлях В. Гошовського до музичної фольклористики пролягав через зацікавлення етнографією, естетикою та музичним краєзнавством. У статті подаються деякі аспекти, що сприяли формуванню В. Гошовського як вченого.

Ключові слова: світогляд, родинне середовище, Ужгородська гімназія, Празький університет, етнографія, естетика, музична фольклористика.

Для сучасної етномузикознавчої науки актуальним є дослідження наукової діяльності та спадщини видатного українського фольклориста, засновника кібернетичної етномузикології Володимира Леонідовича Гошовського, адже він працював на відродження та піднесення української науки і культури у другій половині ХХ століття. Постать В. Гошовського – уособлення яскравої, небуденної особистості. Своєю багатогранною діяльністю, власною чіткою позицією, він не тільки представляв прогресивну лінію музично-фольклористичної науки в Україні, але був її творцем, літописцем нової історії музичної фольклористики.

Основний період наукової діяльності В. Гошовського припав на час, коли в Україні музикознавча наука була заручником суспільної ідеології. Діяльність цієї ідеологічної системи В. Гошовський відчув удосталь, а саме у цензуруванні праць або перешкоді їх друкування, категоричній відмові у виїздах на конференції, що відбувалися за кордоном, часті звинувачення у формалізмі тощо. Проте, незважаючи на ці обставини, вчений не відступив від своїх переконань, вперто ідучи до мети, чітко окресленої на початку своєї наукової діяльності. В. Гошовський увійшов у фольклористику досить стрімко, заявивши про себе як неординарну, обдаровану постать. Такому швидкому злету В. Гошовського сприяли певні взаємопов'язані чинники, зокрема, родинне середовище, гімназійні й університетські роки навчання, налагодження численних контактів із вітчизняними та зарубіжними вченими, ґрунтовні знання фахової літератури.

У формуванні світогляду майбутнього вченого значну роль відіграла родина та її оточення¹. Дідусь В. Гошовського, отець Василій

¹ Рід Гошовських належить до давнього українського шляхетного роду, гербу Сас, котрий прославився відомими громадсько-політичними та церковними діячами. Рід Гошовських заснував монастир у с. Гошів на Івано-Франківщині. Наскільки родина і родинні зв'язки для В. Гошовського були важливі,

був священиком, котрий заклав своїм онукам основи християнської моралі. Батько В. Гошовського, Леонід Гошовський, посідав адміністративну посаду в Чеському уряді, але крім того активно займався громадською діяльністю. Цілком ймовірно, що його організаторські здібності передалися синам, і найбільше проявилися в особистих якостях наймолодшого Володимира. Мати, Єлизавета Гошовська (нар. Багатурова, вірменка), за професією піаністка, опікувалася музичним вихованням дітей. Перші навички гри на фортепіано В. Гошовський отримав у мами. Згодом музичне виховання В. Гошовського та його братів перейняла на себе товаришка матері, Віра Ромишовська, котра навчала їх гри на струнних інструментах. Вона ж організувала струнний „квартет братів Гошовських”, що часто виступав на гімназійній сцені.

Дитячі роки В. Гошовського проходили у багатомовному культурному середовищі, що сприяло вивченню української, російської, чеської та німецької мови. В подальшому, навчаючись у Празькому університеті, В. Гошовський поповнив свої знання італійською, іспанською, латинською й арабською мовами. Він самостійно вивчав сербську, хорватську, болгарську, а з переїздом до Вірменії у 1975 році, ще й вірменську мову. Вільне володіння багатьма мовами придалося В. Гошовському в публіцистичній, науковій та педагогічній діяльності¹, допомагало налагодженню численних контактів із вченими європейських країн.

Музичну кар’єру В. Гошовський розпочав із музиканта-виконавця. Навчання гри на фортепіано, скрипці та передовсім самоосвіта й

засвідчує те, що ще в молодості він займався пошуком родинних коренів, розшукував родичів по батьківській і по материнській лінії. У Львові В. Гошовський розшукав рідну сестру свого тата – Євгенію Гошовську-Чичалович, котра йому дала багато відомостей про інших членів родини Гошовських, що жили на Галичині. На початку 50-х років В. Гошовський нав’язав у Львові контакти з троюрідним братом батька Іларіоном Гриневецьким, про якого не було відомостей з часів Другої світової війни. На той час І. Гриневецький працював на посаді декана Львівської державної консерваторії ім. М. Лисенка. Для В. Гошовського І. Гриневецький став добрим порадником і духовним вчителем не тільки на період його навчання у консерваторії, але і в подальшому до кінця свого життя. В. Гошовський встановив контакти з родичами на Турківщині (родина Приходько), в Москві (родина Шах-Назарових), у Вірменії (родина Тер-Оганесових), у Грузії (родина Перумова-Сміраніна), в Азербайджані (родина Тер-Акопових).

¹ У різні періоди своєї життєдіяльності В. Гошовський викладав німецьку мову у СШ № 3 м. Ужгорода, Ужгородському музичному училищі, Ужгородському державному університеті. Працюючи у Львівській державній консерваторії ім. М. Лисенка, він погодинно викладав італійську мову.

академічна освіта гітариста (Ужгородське музичне училище – екстернат 1948-1949 рр., Львівська державна консерваторія – екстернат 1950-1953 рр.) заклали хорошу базу для майбутньої музично-педагогічної діяльності В. Гошовського.

Вагомий вплив на виховання В. Гошовського-музиканта мало хорове мистецтво, що займало пальму першості у музичній культурі Закарпаття. Чи не найбільше на юнака вплинув хор музично-драматичного товариства „Боян”, репетиції якого часто відбувалися у їхньому домі. Така атмосфера виховала у В. Гошовського любов до хорового співу, адже, як згадував учений: „... співав я залюбки на уроках співів і в гімназійному хорі, і в церковному, і в хорі імені Архангельського (в Празі), в університетському хорі („колегіум музікум”), і в Державному закарпатському в перші роки його існування” [2, с. 387].

Небайдуже ставлення до хорового мистецтва у В. Гошовського проявилось певним чином і в його науковій діяльності, про що свідчить низка публікацій. Передовсім треба виділити статтю „Початки хорового співу на Закарпатті”, у якій В. Гошовський чи не вперше висвітлив розвій професійної хорової культури на Закарпатті та підкреслив важливу роль у цьому процесі диригента та засновника хору „Гармонія” Костянтина Матезонського [4]. Декілька енциклопедичних гасел вчений також присвятив хоровим композиторам, таким як Анатоль Вахнянин, Михайло Вербицький, Ісидор Воробкевич, Іван Лаврівський, Микола Леонтович, Віктор Матюк, Остап Нижанківський, Яків Степовий, Кирило Стеценко.

Значну роль у становленні світогляду В. Гошовського відіграло навчання в Ужгородській гімназії. Винятковий вплив на гімназиста мав учитель української мови Іван Панькевич¹. Як відзначив В. Гошовський у спогаді про вченого: „... деякі етапи мого життя формувалися під

¹ Іван Артемович Панькевич (1887-1958) – український мовознавець, літературознавець, фольклорист, етнограф, мистецтвознавець, історик, педагог, громадський діяч. Досліджував стан українських говорів Закарпаття, передусім фонетику і морфологію, записував українські закарпатські говори на фонограф; вивчав історію лемківських і закарпатських говорів. Учений заснував ряд шкіл, написав підручники з української мови та уклав правила українського правопису, орієнтовані на регіональні мовні особливості Закарпаття і Пряшівщини. І. Панькевич розробив теоретичні засади та питальник для збирання матеріалів до Словника закарпатських говорів. Записував, публікував і вивчав фольклор Галичини та Закарпаття, уклав програму збирання вертепних лялькових ігор на Закарпатті, надрукував описи ряду ремесел, традиційної матеріальної культури Закарпаття, займався питаннями краєзнавства, музеєзнавства, педагогіки.

його безпосереднім – хоча і неусвідомленим на той час впливом, що у деякі періоди мого життя він був незримо присутній, як ідеальний образ для наслідування, [...] він нібито невидимою рукою вів мене крізь лабіринт життя” [5, с. 141]. Вчений навів три приклади впливу І. Панькевича.

По-перше, це стосувалося викладів української мови. І. Панькевич вивчав українські говори Закарпаття та спрямовував до такої праці гімназистів, пропонуючи їм використовувати діалектологічний питальник. Таким чином вчитель намагався викликати інтерес в учнів до мовознавства та усної словесності.

По-друге, перед репатріацією родини Гошовських до Ужгорода у 1946 р., І. Панькевич попросив В. Гошовського передати для Філарета Колесси інформацію про його племінницю Любку Колессу, доньку Олександра Колесси, на той час вже відому піаністку. В. Гошовський зустрівся з Ф. Колесою у Львові влітку 1946 р. Цю зустріч, сплановану І. Панькевичем, В. Гошовський потрактував як заохочення його до музично-етнографічної діяльності.

По-третє, підготовка до друку листування І. Панькевича з Ф. Колесою: „Яким чудом в час душевної депресії у 1967-68 роках, викликаній переслідуванням за так званий „формалізм” та „обласний націоналізм” я отримую замовлення на підготовку до друку листування Івана Панькевича з Філаретом Колесою?”¹ Отож Панькевич вже після смерті знову входить у моє життя у вигляді 48 листів, які віддзеркалюють неабияку його енергію, працьовитість, жертовність, високу фахову компетентність” [5, с. 142].

Велике значення у становленні В. Гошовського як майбутнього вченого мало культурне середовище Праги, куди родина Гошовських емігрувала у березні 1939 р.², і безсумнівно, навчання у Карловому університеті (1940-1944) на філософському факультеті, де В. Го-

¹ Спочатку замовлення на листування І. Панькевича з Ф. Колесою В. Гошовський отримав від київського видавництва „Музична Україна”. Проте, коли з видавництва повідомили, що пропозиція В. Гошовського відкинута через те, що ім’я І. Панькевича в Україні невідоме, В. Гошовський запропонував М. Мушинці надрукувати це листування у Науковому збірнику музею української культури у Свиднику й отримав згоду.

² Причиною еміграції родини Гошовських до Праги була окупація мадярами Закарпатської України. Спочатку родина переселилася до м. Середнє, потім до м. Хуст, а згодом до Праги. У Празі В. Гошовський закінчив російську реальну гімназію, і в 1940 р. зложив іспит на атестат зрілості.

шовський студіював слов'янську філологію й етнографію, семіологію (арабську мову), порівняльне мовознавство, вивчав європейські мови, відвідував лекції з музикології. Базу майбутньої етномузикознавчої діяльності В. Гошовського заклали відвідування семінарів зі сербохорватського фольклору у німецького славіста, фольклориста, літературознавця, професора Гергарда Геземанна. Особливо вартісними В. Гошовський вважав прослуховування його фонографічних записів слов'янських народних пісень і епосу, а також записів музики народів Сходу, здійснених Еріком Горнбостелем, та записів російської народної музики від військових полонених із фондів Роберта Лаха, що фактово супроводжувалися науковим аналізом.

Записавшись на лекції зі старослов'янської (староболгарської) мови, які читав професор Едмунд Шнеєвайс (німецький спеціаліст в галузі слов'янської філології та фольклору, з 1940 до 1945 року був директором Слов'янського інституту при Празькому Карловому університеті), В. Гошовський одного разу опинився і на його етнографічному семінарі. Про цей доленосний випадок вчений згадав у листі до М. Мушинки: „Він мені запропонував підготувати реферат на тему „Пушкін і народна творчість”. Мені незручно було відмовитись і сказати, що я на семінарі помилково, і я взявся за цю тему. Мій реферат йому сподобався і тоді він дав мені другу тему – „Етнографічний аналіз творчості Гоголя”, тему, яка стала пізніше і темою моєї докторської дисертації...” [8, с. 35].

Праця над дисертацією „Етнографічний аналіз творчості Гоголя” (Volkskundliche Analyse des Schaffens Gogol's), якою В. Гошовський завершив університетські студії й отримав доктора філософії (1944), заклала міцний фундамент Гошовського-дослідника. Дисертація потребувала, в першу чергу, глибокого та всебічного опрацювання творчості М. Гоголя, критичної літератури про його творчість, а також спеціальних досліджень етнографічного спрямування. До дисертації В. Гошовський підійшов із ретельним опрацюванням літератури, що охоплювала період 1855-1941 роки. Серед авторів: Г. Чудаков, А. Кадлубовський, В. Катранов, П. Куліш, С. Красільников, В. Мілорадовіч, В. Гіппіус, Я. Головацький, Б. Грінченко, А. Грушевський, М. Максимович, М. Сперанський, М. Сумцов, Ф. Вовк, М. Закревський, І. Зілінський та ін. Робота складається з двох розділів. У першому розділі В. Гошовський розкрив постать М. Гоголя як науковця, підкресливши його виняткове стремління до народознавства, та вказав на значення його

спадщини для науки загалом. Розділ поділений на дев'ять частин: 1) Перші оповідання Гоголя з точки зору літературознавства; 2) Історія появи оповідань Гоголя; 3) Інтерес до народознавства; 4) Діяльність Гоголя у літературних і наукових колах; 5) Дослідження Гоголя в галузі історії та народознавства; 6) Гоголь як збирач пісень та народознавець; 7) Значення Гоголя в російській та українській етнографії; 8) Етнографічний елемент у російській літературі того часу; 9) Гоголь перед судом критиків.

Другий розділ дисертації містить народознавчий аналіз творів М. Гоголя, у котрому підкреслюється зв'язок творів зі сценами українського народного життя. Цей розділ В. Гошовський поділив на дванадцять частин: 1) Соціальні відносини. Життя на селі; 2) Побут. Дім та господарство; 3) Народні страви; 4) Народний одяг; 5) Народні вірування. Демонологія; 6) Народна поезія – а) Пісні. Вплив пісень, б) Казки, повісті та легенди; 7) Мова народу. Прислів'я. Лайки; 8) Родинне життя; 9) Обряди та звичаї; 10) Народна медицина; 11) Гра. Танець. Музичні інструменти; 12) Народні типи. Завершується дисертація послужним списком опрацьованої літератури.

У Празькому університеті В. Гошовський слухав лекції Миколи Лосського – російського філософа-ідеаліста. Він особисто з ним познайомився, часто бував у його помешканні, користувався книжками приватної бібліотеки. Ймовірно, через курс “Истории русской философии” М. Лосський привернув увагу В. Гошовського до постаті та філософських ідей Володимира Соловйова, позаяк інтерес до цього поета і філософа, що розпочався із студентських років, тривав упродовж всього життя вченого. Ставлення до В. Соловйова засвідчує так званий „домашній іконостас”, де серед світлин відомих політиків, письменників, фольклористів центральне місце посідає В. Соловйов.

В. Гошовський розвивав свої наукові погляди систематичним опрацюванням літератури. Навчаючись в університеті, він багато часу (по 4-6 годин щоденно) проводив у бібліотеці Клементinum. Саме там, за його словами: „...прочитав стільки літератури, скільки пізніше вже не вдавалось. Ось там були закладені основи наукової методології, на базі яких я потім виробив ту методику і стратегію дослідження, яка дозволила мені випередити моїх чехословацьких, угорських та німецьких колег, які раніше, ніж я, почали займатися питаннями каталогізації Н[ародних] П[ісень] [8, с. 31].

У січні 1946 р. родина Гошовських репатріювалася з Праги до Ужгорода. В. Гошовський влаштувався на посаду завідувача етнографічним відділом Ужгородського державного історико-краєзнавчого музею (20 січня 1946 р.). Він розпочав активну збирацьку роботу для підготовки постійно діючої етнографічної виставки. Незважаючи на те, що В. Гошовський достатньо володів теоретичними основами етнографічної науки, проте, відчував себе новачком у практичних кроках дослідження етнографії Закарпаття. Йому бракувало солідного порадника у багатьох питаннях, і саменим став І. Панькевич. У листі за 10 квітня 1946 р. він звернув увагу В. Гошовського на десятки різних об'єктів, що мали неабияку етнографічну вартість. Серед них вчений виділив пергаментний рукопис XIV ст., церковні стародруки, платівки закарпатської народної музики, записані Чеською Академією наук і Радіожурналом у 1935 році, народні весільні костюми, фелони з домашньої тканини XVIII ст., сокирки бронзової доби, викопані біля Чопу, музичні інструменти Гуцульщини, вишиті сорочки, гуцульські писанки та багато інших речей. В. Гошовський скористався порадами І. Панькевича, на що вказують його польові зошити та звіти етнографічних експедицій.

В. Гошовський у наступних роках, по суті, до 1961 р., поки остаточно не став на шлях науковця-фольклориста, був надзвичайно діяльним у найрізноманітніших галузях культурного життя Закарпаття: музичний педагог, засновник і диригент оркестру народних інструментів у музичній школі й училищі, вчитель іноземної мови у середній школі, музичному училищі й університеті, артист-виконавець (гітарист) на концертній сцені та на радіо. Поруч із педагогічною та концертною діяльністю В. Гошовський проводив активну лекційну роботу в галузі музикознавства та естетики. Ось деякі теми прочитаних лекцій: „Гоголь і музика”, „Бетховен”, „До питання про виникнення музики”, „Особливості трактовки творів західноєвропейських композиторів XVII-XVIII ст.”, „Гітарна музика та історія гітари”, „Про виникнення мистецтва”, „Засоби виразу в мистецтві”, „Правда і краса в мистецтві”, цикл лекцій про прекрасне („Поняття прекрасного”, „Пізнання прекрасного”, „Тайна вічно прекрасного”), „Мистецтво як засіб спілкування” та ін.

В. Гошовський систематично виступав на сторінках обласної преси, порушуючи актуальні проблеми естетичного виховання («Молодось в искусстве», „Хороше починання”, „Поняття прекрасного”),

активізації музичного життя краю („Філармонія і слухачі”, «Несколько замечаний о филармонии»), створення нових колективів тощо («О забытом участке искусства»). Статті написані в жанрі „проблемного виступу” (Т. Куришева), що передбачає гостроту подачі ідей, змістову насиченість, виявлення причинно-наслідкових зв’язків, фокусуванні на болючих проблемах.

Як було зазначено вище, В. Гошовський провів низку лекцій про „прекрасне”, згодом розвинув цю тему в обширну філософсько-естетичну статтю «Понятие прекрасного». Автор поставив собі за мету розкрити зміст поняття прекрасного в мистецтві через дослідження й пояснення таких термінів, як „краса”, „прекрасне”, „бридке”. Його підхід відзначається глибиною та всебічністю наукового дослідження. Ці терміни автор розглядає з різних точок зору – лінгвістичної (причому, окремо виділяє використання їх у розмовній мові та літературній) і філософсько-естетичної. Сьогодні стаття В. Гошовського «Понятие прекрасного» має передусім історичне значення для української філософсько-естетичної думки, оскільки автор опирався виключно на російські джерела і в плані літератури, і в наведених прикладах. Однак, висловлені у праці думки співзвучні з дослідженнями сучасних українських та зарубіжних філософів. Крім того, стаття є важливим джерелом вивчення наукового стилю В. Гошовського, методології розкриття матеріалу. Точність формулювань, чітке дотримання обґрунтованої термінології, яке спостерігаємо в цій статті, властиві усім майбутнім фольклористичним дослідженням В. Гошовського (згадаймо хоча б принципівість у визначенні терміну „коломийка” як форми, а не жанру народної музики, і постійне відстоювання цього визначення).

Після досліджень філософсько-естетичних проблем, В. Гошовський присвятив себе вивченню історії музичної культури Закарпаття. Результати своїх наукових пошуків і досліджень представив у ряді статей, зокрема, у розгорнутому нарисі „Сторінки з історії музичної культури на Закарпатті” [6, с. 7]. Роботу над нарисом В. Гошовський розпочав ще в 1954 р., а друком вийшов лише перший нарис у двох випусках „Українського музикознавства” впродовж 1966-1967 рр.. Це була частина монографічного дослідження історії музичної культури на Закарпатті, перша в українському музикознавстві фундаментальна праця, присвячена цьому регіону, яка отримала високу оцінку С. Людкевича. У грудні 1967 р. до друку був готовий і другий нарис – „Початки хорошого співу на Закарпатті”. У ньому автор дав практично вичерпну інфор-

мацію про діяльність керівника першого хору „Гармонія”, заснованого у квітні 1833 р. в Ужгороді – Костянтина Матезонського. Проте негативні рецензії музикознавців Онисії Шреєр-Ткаченко і Миколи Гордійчука стали на перешкоді публікації нарисів у радянських виданнях. У відзиві М. Гордійчука вказав, що: „Стаття В. Гошовського побудована на випадковому матеріалі. Видно, що автор не займався серйозним дослідженням процесу, а „підбирав” те, що лежало на поверхні. Внаслідок цього одержати певне уявлення про те, що відбувалося в музичному житті Закарпаття у визначений в заголовку період – немає змоги. Невиразна також концепція роботи. Безпристрасно-хронологічна описовість роботи не дала змоги авторові висловити своє ставлення до ряду важливих явищ і фактів. Зважаючи на сказане, статтю друкувати не варто”¹. В такому ж дусі була написана негативна рецензія О. Шреєр-Ткаченко. Авторка вважала, що стаття В. Гошовського: „Побудована на розгляді нерідко другорядних фактів, вона мало дає для вияснення питання якими ж були „початки хорового співу” на Закарпатті”².

Зовсім протилежною до цитованих вище рецензій був відзив музикознавця Марії Білінської, написаний 8 травня 1968 р.. Хоча цей відзив був опублікований у виданні „Володимир Гошовський (1922-1996): Біобібліографічний покажчик” (Львів, 2007) (на сьогодні це видання стало вже бібліографічною рідкістю), дозволю собі навести повний його текст: „Стаття В. Гошовського висвітлює майже зовсім до сьогодні недосліджену сторінку музичної культури Західної України. Використавши всі доступні архівні матеріали (книжки, журнали, газети й листи), автор дав досить повну картину зародження і розвитку хорового співу на Закарпатті в першій половині XIX ст. В статті підкреслено в основному великі заслуги Костянтина Матезонського – організатора і довголітнього керівника ужгородського хору. Уривки рецензій з тодішньої преси на виступи цього хору свідчать про те, що виконуваним ним продукції стояли на високому професійному рівні. Цікаві теж відомості про широку педагогічно-виховну роботу К. Матезонського, який підготував цілий ряд талановитих диригентів і композиторів

¹ Текст відзиву М. Гордійчука подано у повному обсязі. На жаль, на ньому не вказано дату написання, думається, що це було у першому кварталі 1968 р. Копія відзиву зберігається в архіві автора статті.

² Це лишень фрагмент відзиву О. Шреєр-Ткаченко. Копія повного тексту відзиву, що датований 4 січня 1968 р., зберігається в архіві автора статті.

Закарпаття. Стаття В. Гошовського є, безумовно, важливим внеском у справу вивчення української музичної культури минулого і заслуговує невідкладної публікації¹. Нарис В. Гошовського „Початки хорového співу на Закарпатті” побачив світ лише у 1972 р. у словацькому „Науковому збірнику Музею української культури у Свиднику” [4].

Треба зауважити, що у студіюванні музичної культури Закарпаття В. Гошовський набагато випередив інших дослідників у цьому питанні. Його підхід базувався на фундаментальних, ґрунтовних висвітленнях всіх сторін музичної культури як рівнозначних: музична освіта, народна освіта, професійна і самодіяльна музична культура, концертна діяльність. Всі ці сфери культури бралися комплексно як цілісність, як функціональна система, де елементи одного переходять в інше.

У доробку В. Гошовського є декілька критичних оглядів про музичне життя Закарпаття радянського періоду, один з яких мав назву “Заметки о музыкальной жизни советского Закарпатья” [3]. У цій статті В. Гошовський звернувся до висвітлення подій із культурного життя Закарпаття: ознайомив читача з творчістю закарпатських композиторів – Дезидерія Задора, Степана Мартона, Петра Милославського, подав широку інформацію про музично-освітні заклади – музичну школу та її філіали, музичне училище в Ужгороді (засноване 1945 р.), обласну філармонію. У цей же період В. Гошовський започаткував новий для себе жанр – сценарії на музичну тематику для радіо та телебачення².

Продовжуючи дослідження історії музичної культури на Закарпатті, В. Гошовський все більше уваги надавав вивченню літератури з музичного фольклору. Шлях, який привів В. Гошовського до музичної фольклористики, в загальних рисах учений окреслив у листі до Миколи Мушинки: „До фольклористики я ще не був зрілий, не був знайомий з фаховою літературою, хоча місцевий музичний діяч і художній керівник Закарпатського нар[одного] хору П. Милославський передав мені всю існуючу у нього бібліотечку закарпатських нар[одних] пісень і свої друковані та рукописні роботи з муз[ичного] фольклору. Я потрохи став цікавитись закарпатською піснею. Допоміг мені літературою і місце-

¹ Див.: Білинська М. Відзив на нарис В. Гошовського „Сторінки історії музичної культури Закарпаття ХІХ і першої половини ХХст.” (Нарис другий. Початки хорového співу) / Марія Білинська // Володимир Гошовський (1922-1996) : біо-бібліографічний покажчик / НАН України. ЛНБ ім. В. Стефаніка ; [уклад. та авт. передм. В. Пасічник ; наук. ред. Б. Луканюк]. – Львів, 2007. – С. 90.

² За весь період своєї наукової діяльності В. Гошовський написав понад 100 сценаріїв радіо та телепередач.

вий композитор Задор, а гол[овним] чином – мій приятель зі Львова, колишній бібліограф Бібліотеки АН у Львові, Володимир Гумецький, який систематично надсилав мені видання НТШ, праці та збірки Колесси, Роздольського-Людкевича, Гнатюка та ін. Поруч із вивченням літератури я мав змогу ознайомитись з реальним музичним фольклором Закарпаття під час командировок у райони області для надання методичної допомоги самодіяльним музичним колективам. (Тоді ще самодіяльними називали і всі існуючі музично-етнографічні колективи, до яких – на їх велике щастя! – не доторкалась рука грамотного музиканта). Всі обставини склались так, якби Боже Провидіння мене вело на шлях до вивчення музичного фольклору Закарпаття. Інакше кажучи, я вже не мав іншого вибору, не мав куди відступати...” [8, с. 36].

Велике значення у формуванні В. Гошовського як вченого-фольклориста мали контакти з ученими Австрії, Болгарії, Німеччини, Польщі, Росії та інших країн. Особливо близькими були взаємини В. Гошовського з науковцями Чехії та Словаччини. Важливою віхою у науковій біографії В. Гошовського було його знайомство з чеським етномузикологом Карлом Веттерлом, що розпочалося з гострої критичної рецензії на статтю В. Гошовського “České a slovenské písně v ukrajinském folkloru Zakarpatské oblasti USSR” написаної для журналу “Český Lid”. Як зізнався В. Гошовський у листі до О. Грабалової: „... Веттерл став поняттям, новим університетом, а валашсько-клобоуцька збірка – прототипом Закарпатської збірки” [1, с. 10]. Наукові інтереси з питань семіотики зблизили В. Гошовського з російським фольклористом, етнографом Петром Богатирьовим. Коли вийшла друком його стаття “Семіотика в помощь фольклористике”, вчений у листі від 27 грудня 1966 року написав до П. Богатирьова: „Моя стаття про семіотику, що пролежала в редакції 15 місяців, нарешті побачила світ. Я щасливий, що можу перший відбиток цієї статті подарувати Вам на знак глибокої вдячності за усі поради і допомогу, що сприяли моєму проникненню в таємниці семіотики”. Співпраця з П. Богатирьовим продовжилася над виданням етномузикознавчої спадщини Климента Квітки.

Серед тих, з ким В. Гошовський тісно співпрацював, дискутував, обмінювався літературою, ділився своїми ідеями з питань мовознавства, естетики, слов’язознавства, фольклористики, етномузикології, кібернетики – відомі українські та зарубіжні діячі науки та культури: філологи – Йосип Дзендзелівський, Орест Зілінський, Микола Мушинка, Олена Рудловчак, Іван Рябошапка; фольклористи – Віктор Гусев,

Лев Лебединський, В'ячеслав Щуров, Леопольд Ященко; етномузикологи – Едуард Алексеев, Марго Брутян, Ніна Владикіна-Бачинська, Анна Руднева, Зінаїда Можейко, Лідія Мухаринська, Ярослав Мироненко, Анатолій Іваницький, Ігор Мацієвський, Богдан Луканюк, Анна Чекановська, Людвіг Белявський, Ян Стеншевський, Карл Веттерл, Оскар Ельшек; музикознавці – Ніна Герасимова-Персидська, Світлана Саркісян, Михайл Ройтерштейн, Ярема Якуб'як, Неллі Шахназарова, Гулбат Торадзе; композитори – Дезидерій Задор, Микола Колесса, Анатолій Кос-Анатольський, Андрій Нікодемівич, Леонід Грабовський, Вельо Торміс, Роберт Атаян, Левон Аствацатурян; математик-філософ – Василій Налімов; кібернетики – Едуард Акоюн, Ігор Мкртумян та багато інших. Грунтовні студії цих контактів можуть стати джерельною базою для наукового опрацювання біографій вчених, для висвітлення духовно-культурного рівня їхніх взаємостосунків.

Таким чином, підсумовуючи вище зазначене і не претендуючи на вичерпність даного питання, можна констатувати, що формування В. Гошовського як вченого відбувалося під впливом таких чинників: а) родинне середовище та закладена з дитячих років любов до музики; б) безпосередній і непрямий вплив І. Панькевича; в) фундаментальні знання з етнографії та філології, здобуті у Празькому університеті; г) широке коло інтересів, поглиблене вивчення філософії, літератури, іноземних мов поступово піднесли В. Гошовського від рівня талановитого юнака до рівня науковця, котрий від етнографії, через музичну естетику і музичне краєзнавство прийшов до справи усього свого життя – етномузикології; д) обширні наукові контакти та співпраця з багатьма вченими.

-
-
1. Гошовський В. „...Біографічний етюд...” : лист до О. Грабалової / Володимир Гошовський // Пам'яті Володимира Гошовського (1922-1996) : зб. ст. та матер. / НАН України. ЛНБ ім. В. Стефаника / [упоряд. В. Пасічник]. – Львів, 2006. – С. 7-11.
 2. Гошовський В. Були колись літа / Володимир Гошовський // Професійна музична культура Закарпаття : етапи становлення / [упоряд., підготов. текстів, передм., приміт. Л.М. Мокану]. – Ужгород, 2005. – Вип. 1 : 60-річчю возз'єднання Закарпаття з Україною присвячується. – С. 360-413.
 3. Гошовський В. Заметки о музыкальной жизни Советского Закарпатья / Владимир Гошовский // Украинская советская музыка : статьи. – Киев, 1960. – С. 164-178.

4. Гошовський В. Початки хорового співу на Закарпатті / Володимир Гошовський // Науковий збірник Музею української культури у Свиднику / [відп. і голов. ред. І. Чабиняк]. – Пряшів, 1972. – № 6. – С. 97-104.
5. Гошовський В. Професор Іван Панькевич у моєму житті / Володимир Гошовський // Матеріали наукової конференції, присвячені пам'яті Івана Панькевича, 23-24 жовт. 1992 р. / [редкол. П. Федака (голова), Б. Галас, М. Мушинка та ін]. – Ужгород, 1992. – С. 141-145.
6. Гошовський В. Сторінки з історії музичної культури Закарпаття ХІХ – першої половини ХХ століття: Нарис перший. Закінчення / Володимир Гошовський // Українське музикознавство. – Київ, 1967. – Вип. 2. – С. 211-217.
7. Гошовский В. Страницы истории музыкальной культуры Закарпатья ХІХ – первой половины ХХ века : (очерк первый) / Владимир Гошовский // Украинское музыковедение. 1964. – Киев, 1966. – Вып. 1. – С. 203-215.
8. Мушинка М. Автобіографія Володимира Гошовського в його листах до мене / Микола Мушинка // Пам'яті Володимира Гошовського (1922-1996) : зб. ст. та матер. / НАН України. ЛНБ ім. В. Стефаника / [упоряд. В. Пасічник]. – Львів, 2006. – С. 19-49.

Владимир Пасичник. Некоторые аспекты формирования Владимира Гошовского как ученого.

Путь В. Гошовского к музыкальной фольклористике пролегал через заинтересованность этнографией, эстетикой и музыкальным краеведением. В статье излагаются некоторые аспекты, которые способствовали формированию В. Гошовского как ученого.

Ключевые слова: мировоззрение, семейная среда, Ужгородская гимназия, Пражский университет, этнография, эстетика, музыкальная фольклористика.

Volodymyr Pasichnyk. Certain aspects in the formation of Volodymyr Hoshovsky's as a scholar.

Volodymyr Hoshovsky's path to musical folkloristics lay in his interest in ethnography, aesthetics and musical local culture. The article presents certain aspects, which contributed to Hoshovsky's scholarly formation.

Key words: worldview, family environment, Uzhgorod high school, Charles University in Prague, ethnography, aesthetics, musical local culture.